

„MAKEDONKA“ IN ŠTIPSKA KOMUNA

Pridelek bombaža v štipskem okraju se približuje polovici vsega jugoslovanskega pridelka, štipška tovarna »Makedonka« pa daje več kakor desetino bombažne preje, pri čemer ne računamo vignonj prediva, ki ga uvajajo letos. Prvo kakor drugo je dejansko novo; tovarna je bila zgrajena zadnja leta, pridelek bombaža pa je bil pred vojno brezpomemben. V perspektivnih planih komune in tudi vsega okraja imata pridelovanje in predelava bombaža posebno mesto in dajeta že danes posebno obeležje gospodarskemu življenju komune in okolice.

Ob najhmem in zaostalem mestecu na za zdaj skopi zemlji se je razvila velika sodobna tovarna z desetisoči vreten in z več sto tkalnimi stavbami, kjer je mogoče v velikih dvoranah z desetimi

strojev videti samo po nekaj delavcev, kljub temu pa jih je v vseh treh izmenah blizu 3 tisoč. Mladina z vasi se je zljala v tovarno, sprejela ritem industrije in nova pojmovanja in jih raznaša po okraju skupaj z novimi navadami, potrebami in standardom.

»Makedonka« je postala središče preobrazbe v Štipu in štipskem okraju: 2700 delavcev nese vsak mesec iz nje blizu trideset milijonov din samo za plače in zahteva novo blago, tovarniški avtobusi so prepregli okraj, ko vozijo vsak dan tri izmene na delo in domov, tovarna porabi ves bombaž, ki ga kmetje pridelajo, in ga zahteva še mnogo več, pri čemer veže njihove načrte in interese za svoje delo.

na ustanovitve kakšne službe v Štipu, ki bi pomagala zadrugam in združnikom v okoliških vaseh. Hočeš, nočeš, moramo med drugim računati s tem, da je v Štip laže pripeljati strokovnjake kakor pa na vas.

Cena domačega bombaža

Ceprav sta bombaž in »Makedonka« v središču pozornosti in načrtov, zajemajo ti načrti tudi širše področje. V kmetijstvu je to predvsem živinoreja (doslej so v okraju merinizirali več kakor tretjino ovac, akcija pa se še nadaljuje) in — razen bombaža — druge industrijske rastline. V industriji so to delavnice za vzdrževanje in popravilo kmetijskih strojev, ki se bodo naslanjale na tovarno manjših kmetijskih strojev pri Štipu. Očitno je, da je to vse vendarle večinoma v zvezi z bližnjimi melioracijami, »Makedonko« in bombažem.

Tudi v drugih vejah računajo predvsem s takimi ukrepi, ki bodo omogočili uresničenje teh najvažnejših zamisli. Mnoge izmed teh stvari se vsiljujejo tudi same. Tako ima na primer ves Štip samo štiri »manufakturne« prodajalne, a že sedaj ima samo »Makedonka« blizu tri tisoč delavcev, ki jih je treba oskrbeti s tekstilijami in tako je razširitev omrežja prodajaln nujno potrebna.

V prihodnosti bodo vsi ukrepi in akcije pripeljali do tega, da se bodo dokončno in popolno razvile težnje, ki so že zdaj zelo občutne, težnje po oblikovanju tekstilnega središča z vsklajenim razvojem in medsebojnim vplivom med kmetijstvom in industrijo, skupnostj komun s svojimi lastnimi obeležji in svojim mestom v jugoslovanskem gospodarstvu in družbenem življenju.

V vsem tem položaju prihaja čedalje bolj do izraza neka posebna težava. Štipski okraj daje ves svoj bombaž v predelavo »Makedonki«, ki vrh tega potrebuje za zdaj še mnogo večje količine bombaža iz uvoza, da bi izkoristila svojo zmogljivost. Domači bombaž pa je dražji kakor uvoženi. To je neugodno za »Makedonko«, ker plača surovino delno dražje kakor drugi podobni kolektivi, ki predelujejo samo uvoženi bombaž. Neugodno je tudi za same kmetovalce, ker ta visoka cena zanje ne pomeni tudi visokega dohodka, kakor se zazdi na prvi pogled, temveč predvsem nizke donose in visoke pridelovalne stroške.

V tovarni po pravici opozarjajo na to okoliščino in predlagajo, naj bi se jim v tem pogledu nekako omogočili isti pogoji, kakor jih imajo druge predilnice bombaža, ki predejo izključno uvoženo surovino. Med drugim so sprožili idejo o ustanovitvi egalizacijskega sklada pri združenju, hkrati pa govorijo tudi o potrebi, da bi v prihodnjem razdobju proučili uvozne instrumente, ki po njihovem mnenju prav tako prispevajo k takim razlikam v ceni uvoženega in domačega bombaža.

Popolna rešitev pa je vendarle v sami proizvodnji, v povečanju donosov, ki bo pomenilo tudi zmanjšanje stroškov za pridelovanje bombaža. Odločilno bo v ta namen namakanje Ovče Polja in izboljšanje obdelave, a to je veliko delo, ki je prav pred nami in v katerem lahko sodeluje tudi »Makedonka«, za kar je tudi sama večkratno zainteresirana. M. Jakič

Načrti »Makedonke«

Tovarna naj bi po planu pridelala letos 4400 ton prediva in 12 milijonov metrov tkanin. Prodaja tega blaga ni omejena in bo čedalje večja vzporedno s povečanjem osebne potrošnje. Proizvajojo so večinoma obvladali in še več kakor to, našli so tudi nove rešitve, ki jih v prvotnih načrtih niso imeli: naknadno so zgradili naprave, ki z izkoriščanjem odpadkov izdelujejo vignonj predivo. Ne gre za majhne količine, temveč v najbližji bodočnosti za tisoče ton in tako to ni samo velik napredek v rentabilnosti tudi sicer rentabilnega podjetja, temveč tudi pomemben prispevek k reševanju vprašanja surovin pri nas.

Kljub temu pa ima kolektiv težave, toda te sočasne in relativne. To so predvsem visoke anuitete (odplačilo posojila z obrestmi). Sredstva podjetja toliko bolj obremenjujejo, ker je zelo rentabilno in ima zato najvišje odstotke obveznosti do družbe.

Pred začetkom melioracij

Splošno propagando o potrebi pospeševanja kmetijstva in sejanju industrijskih kultur na vasi lahko danes imamo v tem kraju že za odvečno. Kmetovalci so to popolnoma sprejeli ne samo kot svoj prispevek k napredku v državi, temveč predvsem kot svoj osebni materialni interes.

Perspektivni plan razvoja kmetijstva živi v vsaki vasi tako na posvetovanjih in zborih (sedaj so pred volitvami pogostejši kakor navadno) kakor v zasebnih pogovorih. Vsi posamezni in združni plani so povezani s perspektivo namakanja Ovče Polja, kjer je na petnajst tisoč hektarih za bombaž in druge kulture dovolj prostora, sonca in toplote, potrebno pa jim je samo več vlage in varstva pred vetrom, ki je tukaj močan in pogost. Velike površine so že zasadili z drevjem zaradi varstva pred vetrom, dela v zvezi z namakanjem pa se bodo začela letos in tako kmetovalci in zadruge računajo, kako se bodo vključili v namakanje in kako bodo prilagodili svoje pridelovanje.

Delo bo zelo veliko. Na zborih in sestankih, zlasti pa na občinskih konferencah Zveze komunistov se stalno ponavlja misel, da ga brez vsestranskega zavzemanja vseh družbenih sil ne bo mogoče pravočasno opraviti. Vsaka komuna, zadruge, kmetijsko poselitve najde v sedanjih delih razen splošnega tudi svoj interes in, če

sodimo po ustvarjenem ozračju, se bodo vsi prizadevali, da se bodo zaposlili in pomagali po svojih močeh.

Kar se tiče samih kmetovalcev, so pripravljivi, prav želijo, da bi sprejeli tudi vse prednosti namakanja in nove kulture ter sodobnejšo obdelavo. Prepričevanje ni več potrebno, temveč le praktična pomoč. Toda tu so tudi prave težave. Predvsem ni strokovnih ljudi. V Džumajliji niso mogli za plačo 30 tisoč din najti niti popolnoma mladega kmetijskega tehnika. Na to je razen pomanjkanja kadrov vsekakor vplival tudi položaj s stanovanjem in drugimi pogoji bivanja in življenja v tej vasi. Prosili so za pomoč pri okrajnem ljudskem odboru in mu celo zamerili, ker jim jo ne nudi. Predlagali so, da naj bi vsaj enkrat, dvakrat na mesec poslali strokovnjaka iz Štipa, da bi pomagal združnikom. Predlog so podkrepili z dejstvi, da so bile Džumajlije do zdaj ena najbolj zaostalih vasi, da je sedaj obdelava še slabša, ker so se stari, bolj izkušeni prebivalci izselili, novi pa se niso še navadili in da so tu nedavno kmetje na svojo pobudo ustanovili dve kmetijski zadruge. Odgovorili so jim, da jim okraj ne more pomagati, ker tudi sam nima ljudi.

Zdi se pa, da bi ob takim položaju in razpoloženju kmetovalcev morali misliti